

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію У Юйсюань

«Концерти Франсіса Пуленка: жанрово-стильові модифікації»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Дисертація У Юйсюань «Концерти Франсіса Пуленка: жанрово-стильові модифікації» присвячена актуальній для сучасного музикознавства проблемі осмислення доробку французького композитора Франсіса Пуленка (1899–1963) крізь призму взаємодії жанрової традиції, стильових процесів та індивідуально-авторського переосмислення жанрової моделі. Дослідницький фокус зосереджено на п'яти творах композитора у жанрі концерту для одного та двох фортепіано, клавесина та органу, створених у 1928–1949 роках.

Актуальність роботи зумовлена тим, що концертний доробок Пуленка, попри його важливе місце у французькій музичній культурі ХХ століття та сучасному виконавському репертуарі, значно рідше стає предметом цілісного жанрово-типологічного дослідження, ніж інші сфери творчості композитора. Особливо продуктивним є запропонований у дисертації ракурс, за якого окремі концерти розглядаються не ізольовано, а як взаємопов'язана система різних способів трансформації концертного жанру.

Робота має чітко сформульовані **об'єкт, предмет і мету** дослідження, які узгоджуються між собою та визначають логіку побудови дисертації. Поставлене **наукове завдання** — виявити специфіку жанрово-стильових модифікацій жанру концерту у творчості Франсіса Пуленка — реалізується послідовно через аналіз п'яти концертних опусів.

Структура дисертації є логічною та виправданою поставленими задачами. У першому розділі закладено теоретико-методологічний фундамент дослідження та окреслено французький культурно-стильовий контекст. Другий

розділ присвячено двом фортепіанним концертам, а третій — трьом творам, які авторка пропонує розглядати як «альтернативні моделі фортепіанного концерту». Це дозволяє перейти від загальних теоретичних положень до диференційованого аналізу конкретних творів і надалі — до узагальнення.

Важливою перевагою дослідження є прагнення авторки поєднати жанровий, стильовий, композиційно-драматургічний та інструментально-тембровий аспекти аналізу. Завдяки цьому концерти Пуленка постають не лише як окремі твори, а як послідовні варіанти переосмислення історичної пам'яті жанру.

Наукова новизна дисертації полягає насамперед у комплексному розгляді концертного доробку Пуленка як цілісної системи жанрово-стильових модифікацій. Перспективними є відхід від аналізу окремих концертів як самодостатніх творів та спроба встановити типологічні зв'язки між ними.

До вагомих результатів належить запропонована типологія, що враховує жанрово-стильові, інструментально-драматургічні та композиційні характеристики. Окремого відзначення заслуговує введення поняття «альтернативні моделі фортепіанного концерту» для інтерпретації клавесинного, органного та хореографічного концертів. Це поняття може бути продуктивним не лише для аналізу творчості Пуленка, а й для ширшого вивчення трансформацій концертного жанру у музиці XX століття.

Новизна виявляється також у застосуванні системно-процесуальної концепції О. Зінкевич для диференціації способів взаємодії Пуленка з традицією: від декларованого наслідування та дифузії до глибокого творчого освоєння. Водночас потужним узагальненням є зіставлення концертного доробку композитора з концепцією «генетичного коду».

Методологічний апарат дисертації відповідає поставленій меті та предмету дослідження. Авторка спирається на системно-процесуальний, жанрово-типологічний, історико-культурний, компаративний та музично-

аналітичний підходи. Їх поєднання є виправданим, оскільки предмет дослідження перебуває на перетині історії жанру, стильової теорії, композиційної драматургії та інструментознавства.

Позитивним є те, що методологічні положення не залишаються лише декларативною частиною роботи, а використовуються як інструмент диференціації конкретних способів взаємодії Пуленка з музичною традицією. Це свідчить про належний рівень оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності.

Особливо переконливою є спроба пов'язати вибір солюючого інструмента з історичною пам'яттю концертного жанру. Розгляд клавесина й органа не лише як тембрових варіантів, а як носіїв різних культурно-історичних семантик розширює аналітичну перспективу.

Теоретичне значення дисертації полягає у поглибленні уявлень про потенціал концертного жанру до трансформацій у XX столітті, про співвідношення жанрової пам'яті та авторської індивідуальності, а також про специфіку французького неокласицизму.

Практична значущість результатів визначається можливістю їх використання у подальших дослідженнях творчості Франсіса Пуленка, історії французької музики XX століття, теорії жанру, історії концерту, а також у навчальних курсах з історії зарубіжної музики, аналізу музичних творів та сучасного виконавського мистецтва. Окремий інтерес становлять положення, що стосуються виконавської концепції концертів і ролі клавішних інструментів у формуванні їх драматургії.

Результати дисертаційного дослідження представлені у наукових публікаціях здобувачки у фахових наукових виданнях України, присвячених Франсіса Пуленка, а також апробовані на численних міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях та круглих столах.

Високо оцінюючи науковий рівень роботи, вважаємо за необхідне звернути увагу на наявність одруків та зафіксувати некоректне використання в тексті визначення «електромеханічний» з огляду на те, що інструмент В.Ландовської був акустичний. Висловлені зауваження мають переважно дискусійний та уточнювальний характер і не знижують загальної наукової цінності дослідження.

Робота містить результати власних досліджень, а використання ідей, результатів і текстів інших авторів має відповідні посилання на джерела. Отже, робота відповідає встановленим принципам академічної доброчесності.

Дисертація У Юйсюань «Концерти Франсіса Пуленка: жанрово-стильові модифікації» є самостійним завершеним науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальне наукове завдання — комплексно осмислено концертний доробок Франсіса Пуленка з позиції жанрово-стильових модифікацій та способів взаємодії з музичною традицією.

Робота характеризується концептуальною цілісністю, належним рівнем теоретичного узагальнення, використанням сучасного музикознавчого методологічного інструментарію та прагненням поєднати історико-культурний і музично-аналітичний підходи. Наукова новизна дисертації визначається насамперед системним розглядом п'яти концертних опусів Пуленка як взаємопов'язаної творчої лабораторії жанрово-стильових модифікацій, розробленням відповідної типології та обґрунтуванням категорії «альтернативних моделей фортепіанного концерту».

Питання:

1. У дисертації досліджуються жанрові модифікації концертів Франсіса Пуленка. Як, на Вашу думку, співвідносяться процеси оновлення концертного жанру зі збереженням тих традицій французького фортепіанного мистецтва, які залишаються визначальними для індивідуального стилю композитора?

2. У роботі Ви переконливо розкриває жанрово-стильову своєрідність концертів Франсіса Пуленка. На Вашу думку, які з виявлених Вами закономірностей мають принципове значення саме для сучасної виконавської інтерпретації? Іншими словами, які результати Вашого дослідження здатні найбільшою мірою вплинути на сценічне життя цих творів?

З огляду на актуальність теми, науковий рівень, обґрунтованість отриманих результатів, ступінь виконання поставленого наукового завдання, наукову новизну, належне володіння здобувачкою методологією наукової діяльності та відповідність дисертації чинним вимогам до кваліфікаційних наукових робіт, вважаю, що дисертація У Юйсюань «Концерти Франсіса Пуленка: жанрово-стильові модифікації» відповідає вимогам, що висувуються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

**Кандидат мистецтвознавства/PhD,
доцент кафедри камерного ансамблю
Національної музичної академії України**

Жукова О. А.